

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Gözünden Hüzün Turizmi Destinasyonu: Ulucanlar Cezaevi

*A Dark Tourism Destination From The Perspective Of Social Studies Teacher Candidates:
Ulucanlar Prison*

Elif DEMİR

Doktora öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, elifff.dmr1106@gmail.com

Turhan ÇETİN

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, turhan@gazi.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Geliş: 15.06.2026

Kabul: 23.09.2026

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayları,
Müze, Hüzün Turizmi, Ulucanlar
Cezaevi

Araştırma Makalesi

ÖZ

Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi'ne ilişkin deneyimleri incelenmiştir. Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu 2024-2025 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi bölümünde okuyan 3. ve 4. sınıf olmak üzere 12 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluştururken çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmış ve veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hüzün turizmi denildiğinde daha çok cezaevi, savaş, üzücü olaylar ve soykırım gibi kavramları çağrıştırdıkları belirlenmiştir. Katılımcıların hüzün alanlarının turizm bölgelerine dönüştürülmesi konusunda genel olarak olumlu bir bakış açısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca en çok etkilendikleri unsurun hücrelerden gelen sesler olduğu, bu tür mekânların empati becerisi ile adalet ve özgürlük değerlerinin gelişimine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Ulucanlar Cezaevi Müzesi'nin ziyaret edilmesinin öğretmen adayları, öğrenciler ve diğer bireyler açısından tarih bilinci ve farkındalık kazandıracağı düşünülmektedir. Müze ziyaretine ilişkin tavsiyeleri sorulduğunda ise, ziyaret öncesinde araştırma yapılmasının daha uygun olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

ARTICLE INFO

Received: 15.06.2026

Accepted: 23.09.2026

Keywords: Pre-service Teachers,
Museum, Dark Tourism, Ulucanlar
Prison

Research Article

ABSTRACT

This study examined social studies teacher candidates' experiences regarding the Ulucanlar Prison Museum. The study was conducted using the phenomenological design, one of the qualitative research designs. The study group consisted of 12 social studies teacher candidates, including third- and fourth-year students enrolled in the Department of Social Studies Education at the Faculty of Education of a state university during the 2024–2025 academic year. Criterion sampling, one of the purposive sampling methods, was used to select the study group. A semi-structured interview form was used as the data collection instrument, and the data were analyzed using descriptive analysis. The findings revealed that the concept of “dark tourism” primarily evoked concepts such as prisons, wars, tragic events, and genocide among the social studies teacher candidates. The participants were generally found to have a positive perspective on the transformation of sites associated with suffering into tourism destinations. In addition, the participants stated that the sounds coming from the cells were the element

that affected them the most and that such sites contributed to the development of empathy skills as well as the values of justice and freedom. It is considered that visiting the Ulucanlar Prison Museum can contribute to developing historical consciousness and awareness among teacher candidates, students, and other individuals. When asked about their recommendations regarding the museum visit, the participants stated that conducting research prior to the visit would be more appropriate.

1. GİRİŞ

Turizm sektörü, sunduğu çeşitlilik sayesinde hem istihdam yaratan hem de bireylere farklı deneyimler sunan zengin bir alandır (Çelik, 2017). Tarihsel süreç içerisinde bireylerin ihtiyaç, beklenti ve motivasyonları doğrultusunda şekillenen turizm faaliyetleri, zamanla çeşitli turizm türlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Şengül vd., 2020). Bununla birlikte, bu türlerin farklı biçimlerde sınıflandırılması, aralarındaki sınırların kesin olmamasına neden olmaktadır (Avcıkurt, 2007, s. 13). Literatür incelendiğinde yayla, inanç, liman, sağlık, kış, kongre, gastronomi, av, politik ve hüznün turizmi gibi çeşitli turizm türlerinin ele alındığı görülmektedir.

Yayla turizmi, doğayla iç içe olmak isteyen bireylerin yüksek rakımlı alanlarda kısa süreli konaklamalarla gerçekleştirdiği faaliyetleri kapsarken (Oktayer vd., 2007, s. 145) inanç turizmi, bireylerin dini merkezlerle yönelik seyahatlerini ve geçici konaklamalarını içermektedir (Oktayer vd., 2007, s. 142; Doğaner, 2013, s. 291). Liman turizmi ise yat/tekne ve kruvaziyer turizmi olarak ikiye ayrılmakta olup Türkiye’de özellikle 1980’lerden itibaren gelişim göstermiştir (Pekin, 2011, s. 105; Oktayer vd., 2007, s. 138). Sağlık turizmi, bireylerin tedavi, dinlenme ve zindelik arayışlarına yanıt verirken (Karataş, 2023, s. 17) kış turizmi, mevsimsel koşullara bağlı olarak spor ve konaklama faaliyetlerini içermektedir (Bayrak, 2023, s. 20). Kongre turizmi, seminer ve konferanslara katılımı ifade etmekte ve ekonomik katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır (Doğanay, 2001, s. 11; Oktayer vd., 2007, s. 139; Bayrak, 2023, s. 33). Gastronomi turizmi, yerel mutfak kültürlerinin deneyimlenmesine odaklanırken (Karataş, 2023, s. 21); av turizmi, yasal çerçevede sürdürülen ve doğal dengeyi gözetten faaliyetleri kapsamaktadır (Bayrak, 2023, s. 24; Uluşan, 2009, s. 51). Politik turizm ise tarihi ve siyasi öneme sahip mekânlara yönelik ziyaretleri içermektedir (Doğanay, 2001, s. 11). Hüznün turizmine ise bir sonraki başlık altında ayrıntılı olarak yer verilecektir.

1.1. Hüznün Turizmi

Özellikle son yıllarda, turizm alışkanlıklarında değişimler yaşanmış ve özel ilgi turizmi faaliyetleri ön plana çıkmıştır. Eski medeniyetleri tanıma isteği, geçmişe tanıklık etme arzusu ve farklı kültürleri keşfetme gibi motivasyonlar, hüznün turizmi gibi yeni turizm türlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Alaeddinoğlu ve Aliagaoglu, 2007).

Foley ve Lennon (1996), ölüm ve felaketle ilişkilendirilen gerçek ya da ticarileştirilmiş alanların sunumu ve ziyaretçiler tarafından deneyimlenmesini ifade eden bu olguyu “Karanlık Turizm” (Dark Tourism) olarak tanımlamıştır. Yabancı literatürde “dark tourism”, “battlefield tourism” ve “thana tourism” kavramları öne çıkarken, yerli literatürde daha çok “hüznün turizmi” ve “savaş alanları turizmi” terimleri tercih edilmektedir (Aylan ve Kaya, 2020). Bu bağlamda hüznün turizmi, geçmişte meydana gelen ölüm ve trajedilerin turizm amacıyla deneyimlenmesini ve bu olayların gerçekleştiği mekânların ziyaret edilerek anılmasını kapsamaktadır (Aliagaoglu, 2004). Ziyaretçilere, geçmişte yaşanan olayları öğrenme ve bunlardan geleceğe yönelik çıkarımlar yapma imkânı sunan bu turizm türü, güçlü zamansal ve mekânsal deneyimler üretmektedir (Chen ve Xu, 2021).

Felaket, zulüm ve ölümler, çağdaş turizmde giderek daha görünür hâle gelmekte ve turistlere manevi içerikli deneyimler sunmaktadır (Stone, 2006). Mezarlıklar, cezaevleri, teknolojik felaketlerin meydana geldiği merkezler (nükleer, atom bombası vb.), doğal felaketlerin yaşandığı alanlar (tsunami, yanardağ patlaması vb.), işkence merkezleri, soykırım alanları, idam yerleri, savaş alanları, intihar ve ötenazi bölgeleri hüznün turizmi destinasyonları arasında yer almaktadır (Akyurt-Kurnaz, 2019).

Dünyada ve Türkiye’de hüznün turizmine yönelik artan ilgi ve buna bağlı olarak oluşan yüksek talep, özellikle Türkiye’nin turizmi yılın on iki ayına yayma hedefine önemli bir katkı sunmaktadır (Şimşek, 2021). Türkiye hüznün turizm alanları açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bunlar; Yedikule Zindanları, Dumlupınar Denizaltı Şehitleri Anıtı, Gelibolu Denizaltı Şehitleri Anıtı, Ulucanlar Cezaevi, Tarihi Sinop Cezaevi, Anıtkabir Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi, Adapazarı Deprem ve Kültür Müzesi, 15 Temmuz Demokrasi Müzesi, Soma Maden Faciası ve Gelibolu Yarımadası şeklindedir (Paslı, 2020). Türkiye, karanlık turizm kapsamında ağırlıklı olarak savaş turizmi (Çanakkale) ve hapisane turizmi (Ulucanlar ve Sinop) alanlarında faaliyet göstermektedir (Yıldız ve vd., 2015).

Hapishane turizmi, keder turizminin bir alt dalı olarak değerlendirilmekte olup işlevini yitirmiş cezaevlerinin müzeye dönüştürülmesiyle yaygınlaşmıştır (Yücesoy, 2018). Bu tür, zindan ve cezaevi gibi yapıların müze, otel veya kültürel mekânlara dönüştürülerek turizme kazandırılmasını kapsamaktadır (Baranaydın, 2016, s. 50). Bu müzelerde hücreler, koğuşlar ve diğer mekânsal unsurların yanı sıra mahkûm yaşamına ait fotoğraflar, eşyalar, ekipmanlar, yasaklı maddeler, idam odaları ve mahkûm sanat eserleri sergilenmektedir (Ross, 2012).

Tablo.1 Dünya’da Yer Alan Hapishane Müzeleri

ABD / Kaliforniya	Alcatraz Hapishanesi
ABD / Louisiana	Angola Hapishanesi
ABD / Pensilvanya	Doğu Eyalet Hapishanesi
Avustralya / Melbourne	Pentridge Hapishanesi
Avustralya / Tazmanya	Port Arthur Müzesi
Avustralya / Melbourne	Eski Melbourne Hapishanesi
İngiltere / Londra	The Clink Hapishane Müzesi
İngiltere / Cinderford	Littledean Hapishanesi
Güney Afrika / Cape Town	Robben Adası
Arjantin / Buenos Aires	Arjantin Cezaevi Müzesi
Hong Kong / Stanley	Hong Kong Cezaevi Hizmetleri Müzesi
Galler / Beaumaris	Beaumaris Hapishanesi

Kaynak: (Ross, 2012; Barton ve Brown, 2015; Ševčenko, 2016)

Günümüzde müzeler, yalnızca nesneleri toplayan, koruyan ve sergileyen yapılar olmanın ötesine geçerek koleksiyonları aracılığıyla eğitim hizmeti sunan önemli kültürel ve pedagojik kurumlar olarak da değerlendirilmektedir (Beştepe, 2017). Bu bağlamda müze eğitimi, belirli bir felsefeye dayanan bir eğitim süreci olarak kabul edilmektedir. Bu felsefenin temel ilkelerinden biri, müzenin sahip olduğu kültürel ve tarihsel zenginlik ile ziyaretçilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri arasında anlamlı bir bağ kurmaktır (Kalyoncu, 2024, s. 25).

Müze eğitimi, genel eğitim süreci içinde kendine özgü bir yere sahip olan, planlı şekilde yürütülen ve müze etkinliklerinde eğitsel yöntemlerin kullanıldığı, tüm bu unsurlarla öğrenim sürecinde yer alan bir eğitim türüdür (Bulut ve Atilla, 2017). Müzelerde gerçekleştirilen eğitim uygulamaları sayesinde, müze ziyaretlerine katılan bireyler, geçmiş dönemlere ait sanat eserlerini tanıma, o dönemin yaşam biçimleriyle bağlantı kurma, çok yönlü sorgulama ve düşünme, gözlem yapma ve gözlemlerini analiz ederek sonuç çıkarma gibi becerileri geliştirmenin yanı sıra, sanatsal etkinlikler yoluyla öğrenme fırsatı da elde etmektedir (Bulut ve Atilla, 2017).

1.2. Ulucanlar Cezaevi Müzesi

Ulucanlar Kapalı Cezaevi, 81 yıllık geçmişiyle Türkiye Cumhuriyeti tarihinde önemli bir yere sahip mekânlardan biridir. Günümüzde Ulucanlar Cezaevi Müzesi olarak anılan yapı, Türkiye’nin ikinci, Ankara’nın ise ilk cezaevi müzesi olma özelliğini taşımaktadır (Özal, 2017). Kuruluşu Cumhuriyet’in ilk yıllarına uzanan yapı, 1923 yılında askeri depo olarak inşa edilmiş, 1925’te yapılan düzenlemelerle cezaevi olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1960 tarihli yazışmalara göre ise Alman şehir planlamacısı Carl Christoph Lörcher’in önerisiyle 1925 yılında İçişleri Bakanlığı tarafından “Umumi Hapishane” olarak inşa edilmiştir (Çetinsöz, 2017).

Ulucanlar Merkez Kapalı Cezaevi Temmuz 2006’da boşaltılmış, aynı yıl kamuoyuna yansıyan haberlerde alanın yıkılarak farklı amaçlarla kullanılmasının planlandığı belirtilmiştir (Candan, 2011, s. 30). Ancak 2009’da restorasyon amacıyla Altındağ Belediyesi’ne devredilen yapı, 15 Haziran 2011’de müze olarak yeniden ziyarete açılmıştır (https://altindag.bel.tr/?ref=xranks#!ulucanlar_cezaevi_muzesi).

Görsel.1 Ulucanlar Cezaevi Müzesi’nden Bir Görüntü

81 yıl boyunca farklı görüşlerden aydınlara, siyasilere ve devlet adamlarına ev sahipliği yapan işkence ve idam gibi derin izler bırakan olaylara tanıklık eden cezaevi, günümüzde hüzün turizminin önemli duraklarından biri hâline gelmiştir (Aylan ve Kaya, 2020). Müzenin mevcut düzeninde hücre, koğuş ve avlu yaşamı ziyaretçilere yansıtılmakta, mahkûmlara ait kişisel eşyalar, fotoğraflar ve mektuplar sergilenmektedir. Ayrıca müze kütüphanesinde döneme ait mahkeme kayıtları ve bazı eserlerin ilk baskılarda yer almaktadır (Gürleyen, 2019).

Görsel.2 Bülent Ecevit ve Fakir Baykurt'un Müzede Sergilenen Eşyaları

Yıl boyunca ziyarete açık olan müze, özellikle yerli turistler tarafından ilgi görmekte, ziyaretlerin çoğunlukla hafta sonlarında yoğunlaştığı gözlemlenmektedir. Ziyaret sürecinde kullanılan görsel-işitsel materyaller, mekânsal düzenlemeler ve fon müzikleri, dönemin atmosferini yansıtmak üzere tasarlanmıştır (Akyurt-Kurnaz vd., 2017).

Literatür incelendiğinde ise hüzün turizmi (Yılmaz ve Eşitti, 2023; Şimşek, 2021; Chen ve Xu, 2021; Aliagaoglu ve Çiltepe, 2020; Akyurt-Kurnaz, 2019; Çelik, 2017; Kılıç ve Akyurt, 2011; Barton ve Brown, 2012), hapishane müzeleri (Tokgöz, 2024; Yücesoy, 2018; Sevcenko, 2016; Barton ve Brown, 2015; Ross, 2012) ve Ulucanlar Cezaevi Müzesi (Kaleli vd., 2024; Bayraktar vd., 2024; Bayram vd., 2021; Aylan ve Kaya, 2020; Akkurt-Kumaz vd., 2017; Özal, 2017; Çetinsöz, 2017) ile ilgili yapılmış birçok çalışmaya rastlanmıştır. Fakat bu çalışmalar daha çok Turizm Fakülteleri tarafından ziyaretçilerle yapılan çalışmalardan oluşmaktadır. Gelecek nesilleri yetiştirecek öğretmen adaylarının ise bu konuda görüşlerinin alındığı herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi deneyimlerini ortaya koyarak hüzün turizmi mekanlarının öğretmen adayları tarafından nasıl algılandığını ve bu mekanların hangi değerler, duygular ve anlamlarla ilişkilendirildiğini belirleyerek alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmada, “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesine ilişkin deneyimleri nelerdir?” Temel problemine dayalı olarak aşağıda bulunan alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hüzün turizmi denince aklına gelen yerler ve olaylar nedir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hüzün alanlarının turizm bölgelerine dönüştürülmesi hakkındaki düşünceleri nedir?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarını müze ziyareti sırasında en çok etkileyen nedir?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre Ulucanlar Cezaevi Müzesi’ni ziyaret etmek hangi beceri ve değerleri kazandırmaktadır?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre Ulucanlar Cezaevi Müzesi’ni gezmenin öğretmen adayları, öğrenciler ve diğer insanlara katkıları nedir?
6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müzeyi ziyaret edecek kişilere tavsiyeleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim (fenomenoloji) deseni, farkında olunan fakat tam anlamıyla derinlemesine kavranmamış olguları incelemeye odaklanmakta ve bu olguların bireyler tarafından nasıl deneyimlendiğini ayrıntılı bir şekilde anlamayı amaçlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 72). Ortak deneyimlerin ortaya konması; öğretmenler, terapistler, politikacılar ve sağlık çalışanları gibi meslek grupları için önemli bilgiler sunmaktadır. Bu yaklaşım, katılımcılarla yapılan bir ya da birden fazla görüşmeden elde edilen verilerin kapsamlı biçimde analiz edilmesini içermektedir (Creswell, 2013, s. 183).

2.2. Çalışma grubu

Araştırmmanın çalışma grubunu, 2024-2025 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi bölümünde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf düzeyindeki 12 sosyal bilgiler öğretmen adayı oluşturmaktadır. Katılımcıların 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden seçilmesinde, bu öğrencilerin lisans eğitimleri sürecinde Ankara’da daha uzun süre bulunmuş olmaları ile kentin tarihi ve kültürel mekanlarına ilişkin daha fazla

deneyim edinmiş olabilecekleri düşüncesi etkili olmuştur. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Bir araştırmada gözlem birimleri; belirli özelliklere sahip bireyler, olaylar, nesneler ya da durumlar olabilmektedir. Bu durumda, örneklem seçimi sürecinde yalnızca belirlenen ölçütleri karşılayan birimler (örneğin nesneler veya olaylar) örnekleme dahil edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2013, s. 91). Dolayısıyla bu araştırma için belirlenen ölçüt öğretmen adaylarının daha önceden Ulucanlar Cezaevi Müzesini ziyaret etmiş ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul etmiş olmasıdır. Bu ölçütleri karşılayan 12 öğretmen adayı araştırmaya dahil edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesine ilişkin deneyimlerini belirlemek amacıyla nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme, bireylerin belirli bir konuya ilişkin duygu ve düşüncelerini ortaya koymaya yönelik bir etkileşim süreci olup (Sönmez ve Alacapınar, 2016, s. 185), farklı katılımcı ve araştırmacı sayılarıyla uygulanabilmektedir (Yalçınoglu, 2013, s. 140). Görüşmeler; yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış olmak üzere üç temel başlıkta sınıflandırılmaktadır (Buran, 2015, s. 47). Bu araştırmada ise, önceden belirlenmiş sorular aracılığıyla görüşmenin yürütülmesine olanak sağlayan ve gerektiğinde katılımcı yanıtlarının derinleştirilmesine imkan tanıyan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2013, s. 152). Görüşme formunun hazırlanmasında araştırmanın temel problemi ve alt problemleri dikkate alınmış, alinyazın incelenerek toplamda 25 taslak sorular oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formu, kapsam ve anlaşılabilirlik açısından 2 sosyal bilgiler eğitimi uzmanının görüşüne sunulmuş ve uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Uzman görüşleri sonrasında bazı soruların ifadeleri yeniden düzenlenmiş, benzer içerikteki sorular birleştirilmiş ve görüşme formuna son hali verilmiştir. Görüşme formunda toplam 6 soru yer almaktadır. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat ifade edebilecekleri fakülte içindeki uygun bir sınıfta gerçekleştirilmiştir. En kısa görüşme 10 dk sürerken en uzun görüşme 25 dk sürmüştür.

2.4. Verilerin Analizi

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından elde edilen veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz, verilerin olduğu gibi yansıtıldığı, açıklandığı ve ifade edildiği bir analiz türüdür (Sönmez ve Alacapınar, 2016, s. 272). Başka bir ifadeyle elde edilen verilerin, önceden belirlenen temalar doğrultusunda düzenlenerek özetlendiği ve bu temalar çerçevesinde yorumlandığı analizlerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.224). Araştırmada elde edilen veriler öncelikle araştırmanın alt problemleri doğrultusunda incelenmiştir. Katılımcıların ifadeleri arasındaki benzerlikler dikkate alınarak kodlar oluşturulmuş, kodlar anlam bakımından ilişkili olanların bir araya getirilmesiyle temalar altında düzenlenmiştir. Oluşturulan kod ve temalar araştırmacı tarafından gözden geçirilerek verilerle uyumluluğu kontrol edilmiştir. Her bir kodun tekrar edilme sıklığı belirlenerek frekans değerleri hesaplanmış ve bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda yer alan bulgular, katılımcıların görüşlerini doğrudan yansıtmak amacıyla görüşmelerden alınan doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla veri toplama aracının hazırlanması sürecinde uzman görüşüne başvurulmuş ve uzmanlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Veri analizinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla oluşturulan kod ve temalar alanında uzman bir araştırmacı tarafından incelenmiş ve araştırmacılar arasındaki görüş birliği ve görüş ayrılıkları karşılaştırılmıştır. Görüş ayrılığı bulunan kodlamalar üzerinde yeniden değerlendirme yapılarak ortak bir karara ulaşılmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hüzün Turizmi Denince Akıllarına Gelen Yer ve Olaylara İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f
Hüzün ve Hüzün Alanları	Cezaevleri	Ö2, Ö7, Ö9, Ö10
	Anıt yerleri	Ö1
	Üzücü olaylar	Ö4, Ö5, Ö11
Savaş Alanları	Savaş	Ö4, Ö5, Ö6, Ö7
	Çanakkale	Ö12
	Bosna Umut Tüneli	Ö8
Toplu Şiddet Alanları	Soykırım	Ö2, Ö6, Ö7
	Katliam	Ö2, Ö6
Kaza Alanları	Kaza	Ö5, Ö11
	Çemobil	Ö5

Doğal Afet Alanları	Deprem Pompei	Ö3, Ö11 Ö5
---------------------	------------------	---------------

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hüzün turizmi denince akıllarına gelen yer ve olaylara ilişkin görüşleri 5 kategori altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu “Hüzün ve Hüzün Alanları” (f=8) kategorisine yönelik görüş belirtmiştir. Bu kategoride yer alan kodlar ise “Cezaevleri, Anıt Yerleri ve Üzücü Olaylar” şeklindedir. Tablonun geneline baktığımızda ise en çok tekrarlanan ifadeler “Cezaevi (f=4)”, “Savaş (f=4)”, “Üzücü Olaylar (f=3)” ve “Soykırım (f=3)” olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konudaki ifadeleri ise şu şekildedir:

Ö2: “Katliam, soykırım ve buna benzer yaşanan kötü olaylar aklıma geliyor. Cezaevi gibi mekanlar buna örnek.”

Ö5: “Geçmişte meydana gelmiş savaş, kaza, deprem vb. üzücü durumların yaşandığı mekanlar aklıma gelmektedir. Örnek olarak Çernobil, Pompei gibi olaylar aklıma gelmekte.”

Ö9: “Aklıma cezaevleri gibi hüzün alanları geliyor.”

Ö11. “Geçmişte meydana gelen hem insanlar için hem de ülke için deprem, kaza, ölüm gibi üzücü olayların günümüzdeki ismi.”

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Hüzün Alanlarının Turizm Bölgelerine Dönüştürülmesine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f
Geçmişten Ders Çıkarma	Geçmişe götürür, o dönemin şartlarının yaşatılması sağlar	Ö4, Ö5, Ö8, Ö9
	Geçmişte o zor günlerin yaşanmaması için önlem almayı sağlar	Ö6, Ö11
Empati İmkânı	Empati imkânı sunar	Ö1, Ö4, Ö10
	İnsanların ne hissettiğini daha iyi anlamayı sağlar	Ö11
Gelecek Bilinci	Geleceğe dair ders çıkarma noktasında faydalı olur	Ö9
	Geleceği doğru yönlendirmeye yardımcı olur	Ö2
Bilinç Geliştirme	Tarih bilinci sağlar	Ö7
	Farkındalık ve bilinçlenme sağlar	Ö12

Tablo 3 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hüzün alanlarının turizm bölgelerine dönüştürülmesine ilişkin görüşleri 4 kategori altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu “Geçmişten Ders Çıkarma” (f=6) kategorisine yönelik görüş belirtmiştir. Bu kategoride yer alan kodlar ise “Geçmişe götürür, o dönemin şartlarının yaşatılmasını sağlar ve Geçmişte o zor günlerin yaşanmaması için önlem almayı sağlar” şeklindedir. Tablonun geneline baktığımızda ise en çok tekrarlanan ifadeler “Geçmişe götürür, o dönemin şartlarının yaşatılmasını sağlar (f=4)” ve “Empati imkânı sunar (f=4)” olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konudaki ifadeleri ise şu şekildedir:

Ö1: “Diğer insanların empati yapabilmesi adına mantıklı buluyorum. Tabii ki acısı olanlara da saygılı olarak.”

Ö4: “Bu alanların müze olarak değerlendirilmesi bence doğru bir uygulama bizi hem geçmişe götürüyor o dönemin şartlarını yaşıyor hem de orada yaşamış insanlarla empati yapma imkânı sunuyor.”

Ö6: “Geçmişte yaşanan olayların tekrar yaşanmaması açısından iyi olabilir.”

Ö10: “İnsanların yaşananlara dair empati kurması için önemli olduğunu düşünüyorum.”

Tablo 4. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Ziyareti Sırasında En Çok Etkilendikleri Durumlara İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f
Sesler	Hücreden gelen sesler	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö10
Temsili heykeller	İçerideki mankenler	Ö2
	İnsan maketleri	Ö4
	Canlandırma heykeller	Ö8
	Balmumu heykelleri	Ö9

Hapishane bölümleri	Hücreler	Ö1, Ö5
	Dar koridorlar	Ö5
	Darağacı	Ö1
Cezaevi atmosferi	Karanlık	Ö9, Ö10
	Cezaevinin boğuculuğu	Ö6
Mahkumların yaşamları	Özgürlüğü elinden alınmış insanlar	Ö7
	Önemli insanların cezalandırılması	Ö12
	İnsanların neler yaşadığını, gerçekleri orada	Ö11
	görerek şahit olma	

Tablo 4 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze ziyareti sırasında en çok etkilendikleri durumlara ilişkin görüşleri 5 kategori altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu “Sesler” (f=7) kategorisine yönelik görüş belirtmiştir. Bu kategoride yer alan kod ise “Hücreden gelen sesler” şeklindedir. Tablonun geneline baktığımızda ise en çok tekrarlanan ifadeler “Hücreden gelen sesler (f=7)”, “Hücreler (f=2)” ve “Karanlık (f=2)” olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konudaki ifadeleri ise şu şekildedir:

Ö1: “Darağacı ve küçük hücrelerin bulunduğu yerlerdi.”

Ö3: “Cezaevindeki sesler, insanların feryatları ürkütücü gelmişti.”

Ö4: “Hücrelere atılan insanların maketlerini koymuşlardı ve seslerini koymuşlardı. O koridordan geçerken çok etkilendim. İnsanların bağıışı beni onların ne yaşamış olabileceği hakkında epey düşündürdü.”

Ö10: “Koğuşların karanlığı ve orada ki seslendirmeler”

Tablo 5. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi’ni Ziyaret Etmenin Hangi Beceri ve Değerlerin Kazandırılmasına Yardımcı Olacağına İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f
Beceriler	Empati	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12
	Tarih okuryazarlığı	Ö2, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8
	Eleştirel düşünme	Ö5
Değerler	Saygı	Ö1
	Barış	Ö5
	Adalet	Ö5, Ö9, Ö12
	Özgürlük	Ö5, Ö9, Ö12
	Demokrasi	Ö5, Ö11

Tablo 5 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi’ni ziyaret etmenin hangi beceri ve değerlerin kazandırılmasına yardımcı olacağına ilişkin görüşleri 2 kategori altında toplanmıştır. Öğretmen adayları “Beceriler (f=15)” kategorisinde “Empati, Tarih okuryazarlığı, Eleştirel düşünme”, “Değerler (f=10)” kategorisinde ise “Saygı, Barış, Adalet, Özgürlük, Demokrasi” şeklinde görüş belirtmiştir. Beceri kategorisinde en fazla “Empati (f=9)” becerisi ifade edilirken, Değerler kategorisinde ise “Adalet (f=3)” ve “Özgürlük (f=3)” değerleri ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konudaki ifadeleri ise şu şekildedir:

Ö1: “Empati, saygı”

Ö2: “Tarih okuryazarlığı”

Ö5: “Adalet, özgürlük, insan hakları, empati, demokrasi, barış, tarih okuryazarlığı, eleştirel düşünme”

Ö10: “İnsanların empati kurmasına yardımcı olabilir.”

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi’ni Gezmenin Öğretmen Adayları, Öğrenciler ve Diğer İnsanlara Ne Gibi Katkılar Sağladığına İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f
Tarihsel Farkındalık	Tarih bilinci/farkındalık	Ö4, Ö5, Ö8, Ö9, Ö12
	Yaşanılan olaylara tanık olma	Ö2
	Geçmiş hakkında bilgi	Ö3
	Dönemin şartları ile günümüzü karşılaştırma	Ö10
	Geçmişi anlama	Ö1, Ö7
Hak ve Adalet Bilinci	İnsan hakları ve adalet konusunda duyarlılık	Ö5, Ö11
	İnsan haklarının öneminin kavranması	Ö6
Empati	Empati becerisi kazandırır	Ö1, Ö5

Tablo 6 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi’ni gezmenin öğretmen adayları, öğrenciler ve diğer insanlara ne gibi katkılar sağladığına ilişkin görüşleri 3 kategori altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu “Tarihsel Farkındalık” (f=10) kategorisine yönelik görüş belirtmiştir. Bu kategoride yer alan kodlar ise “Tarih bilinci/farkındalık, Yaşanılan olaylara tanık olma, Geçmiş hakkında bilgi, Dönemin şartları ile günümüzü karşılaştırma, Geçmişi anlama” şeklindedir. Tablonun geneline baktığımızda ise en çok tekrarlanan ifade “Tarih bilinci/farkındalık (f=5)” olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konudaki ifadeleri ise şu şekildedir:

Ö1: “Geçmiş anlamları ve düşünceleri açısından iyi bir katkı sağlayabilir. Bununla birlikte empati yeteneğini de geliştirir.”

Ö6: “İnsan haklarının öneminin kavranması açısından önemli bir etki yapabilir.”

Ö7: “Dönemin şartlarını anlamaya yardımcı olur.”

Ö8: “Öğretmenlerin toplumsal farkındalığı ve tarih bilinçlerinin yüksek olması gerektiğini düşünüyorum. Bu gibi müzeler bu farkındalıklara katkı sağlıyor bence.”

Tablo 7. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müzeyi Ziyaret Edecek Kişilere Yönelik Tavsiyelerine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f
Araştırma Yapmak	Araştırma yaptıktan sonra gezsinler	Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12
Özenli Ziyaret Etmek	Dikkatli bir şekilde gezsinler	Ö1
	Dolu bir gün ayırsınlar	Ö5
Diğerleri	Bir an önce ziyaret etsinler	Ö2
	Ses efektlerinden ürkebilirler	Ö3
	Gezerken kendilerini o dönemde yaşamış insanlar gibi düşünsünler	Ö4

Tablo 7 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müzeyi ziyaret edecek kişilere yönelik tavsiyelerine ilişkin görüşleri 3 kategori altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının çoğu “Araştırma Yapmak” (f=7) kategorisine yönelik görüş belirtmiştir. Tablonun geneline baktığımızda da en çok tekrarlanan ifade “Araştırma yaptıktan sonra gezsinler” (f=7) olmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konudaki ifadeleri ise şu şekildedir:

Ö4: “Öncelikle mutlaka görmeleri gerektiğini düşünüyorum. Gezerken de kendilerini o dönemde yaşamış orada bulunmuş insanlar gibi düşüncelerini tavsiye ediyorum.”

Ö5: “Müzenin çok etkileyici bir atmosferi mevcut müzeyi ziyaret edecek kişilere tavsiyem kısa bir süre içerisinde geziyi tamamlamaktansa bu müzeye dolu dolu bir gün ayırmaları.”

Ö8: “Öncelikle biraz olsun bilgilendirici bir şeyler okumaları, izlemeleri gerekir oranın ruhunu anlamak için daha etkili olabileceğini düşünüyorum.”

Ö12: “Müzede isimleri geçen ve orada mahkûm edilen insanlar hakkında bilgi edinerek gelmelerini tavsiye ederim.”

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi’ne ilişkin deneyimleri incelenmiştir. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu 12 öğretmen adayına uygulanmıştır. İncelemeler sonucunda öğretmen adaylarının görüşlerinden elde edilen verilerle tablolar oluşturulmuş, kod ve kategorilere yer verilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hüznün turizmi denince akıllarına gelen yer ve olaylara ilişkin görüşleri incelendiğinde, cezaevi, savaş, üzücü olaylar ve soykırım ifadelerinin öne çıktığı görülmüştür. Bu bulgular öğretmen adaylarının hüznün turizmini yalnızca turistik bir faaliyet olarak değil, ölüm, acı, travma ve toplumsal hafızayla ilişkili tarihsel olayların ve mekanların ziyaret edilmesiyle bağlantılı bir turizm türü olarak anlamlandırdıklarını göstermektedir. Bu durum, öğretmen adaylarının hüznün turizmine ilişkin kavramsal bir farkındalığa sahip olduklarını göstermesi açısından önemlidir. Nitekim Akkurt-Kurnaz vd., (2017) çalışmalarında katılımcıların hüznün turizmine ilişkin fikir sahibi oldukları sonucuna ulaşırken Yılmaz ve Eşitti (2023) katılımcıların çoğunun hüznün turizmi hakkında bilgi sahibi olmadığını belirlemiştir. Mevcut araştırmanın bulgularının Yılmaz ve Eşitti’nin (2023) sonuçlarından farklılaşmasının; katılımcı gruplarının özellikleri, hüznün turizmi kavramına ilişkin önceki deneyimleri ve araştırmaların gerçekleştirildiği bağlamlardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hüznün alanlarının turizm bölgelerine dönüştürülmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmen adaylarının bu alanların bireyleri geçmişe götürdüğünü, dönemin şartlarının anlaşılmasına olanak sağladığını ve empati kurma imkânı sunduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bu bulgular, öğretmen adaylarının hüznün alanlarının turizme kazandırılmasını yalnızca turistik bir faaliyet olarak değerlendirmediklerini, bu mekanlara geçmişin anlaşılması ve yaşanan olayların anlamlandırılması açısından da işlev yüklediklerini göstermektedir. Bu yönüyle öğretmen adaylarının hüznün alanlarının turizm bölgelerine dönüştürülmesine ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Benzer şekilde Aslan (2015), cezaevlerinin müzeye dönüştürülmesinin turistler açısından ilgi çekici olduğunu ortaya koyarken Belli ve Özdemir (2018) Sinop Cezaevi’ni hüznün turizmi çerçevesinde inceledikleri çalışmalarında "kesinlikle görülmesi gereken bir destinasyon", "oldukça etkileyici bir mekân" şeklinde olumlu değerlendirmelere ulaşmıştır. Mevcut çalışmanın bulguları, söz konusu çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermekte ve geçmişte acı ve üzüntüyle ilişkilendirilen mekanların turizme kazandırılmasının, bu alanların ziyaretçiler tarafından anlamlı ve etkileyici deneyimlere dönüştürülmesine olanak sağlayabileceğini göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına müze ziyareti sırasında kendilerini en çok etkileyen durumlar sorulduğunda, çoğu öğretmen adayı hücrelerden gelen seslerin kendilerini etkilediğini ifade etmiştir. Bu durum, müzede kullanılan işitsel unsurların geçmişte yaşanan olayların ziyaretçiler tarafından daha güçlü ve duygusal biçimde deneyimlenmesine katkı sağladığını düşündürmektedir. Nitekim Bayraktar vd., (2021) tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların hücrelerden duyulan seslerden etkilendikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesi ziyaretinin kazandırabileceği beceri ve değerlere ilişkin görüşlerinde ise empati becerisi ile özgürlük ve adalet değerleri öne çıkmıştır. Bu bulgu, müzenin yalnızca tarihsel bilgi edinmeye yönelik bir mekan olarak görülmediğini, aynı zamanda geçmişte yaşanan olayların ve insanların deneyimlerinin anlaşılmasına, empati kurulmasına ve toplumsal değerlerin anlamlandırılmasına katkı sağlayabilecek bir öğrenme ortamı olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesini ziyaret etmenin öğretmen adayları, öğrenciler ve diğer bireylere sağlayacağı katkılara ilişkin görüşlerinde tarih bilinci ve farkındalık kazandırma ifadesi öne çıkmıştır. Bu bulgu, öğretmen adaylarının müze ziyaretini yalnızca geçmişe ilişkin bilgi edinme süreci olarak değerlendirmediklerini, bireylerin geçmişte yaşanan olayları ve bu olayların toplumsal yansımalarını fark etmelerine katkı sağlayan bir deneyim olarak gördüklerini düşündürmektedir. Özellikle sosyal bilgiler eğitimi açısından değerlendirildiğinde, tarihi mekanların doğrudan deneyimlenmesi öğrencilerin geçmişle bağ kurmalarına ve tarihsel olayları daha somut biçimde anlamlandırmalarına olanak sağlayabilir. Bu nedenle Ulucanlar Cezaevi Müzesinin, tarih bilinci ve tarihsel farkındalığın geliştirilmesine katkı sunabilecek bir öğrenme ortamı olarak değerlendirilebileceği söylenebilir.

Müzeyi ziyaret edecek kişilere yönelik tavsiyeleri sorulduğunda ise öğretmen adaylarının çoğunun ziyaret öncesinde araştırma yapılması gerektiğini ifade ettiği görülmüştür. Bu bulgu, müze hakkında önceden bilgi edinmenin ziyaretçilerin müzede karşılaşacakları tarihsel olayları daha anlamlı biçimde değerlendirmelerine katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir. Aylan ve Kaya (2020) müzenin mutlaka ziyaret edilmesi gerektiğini belirtirken

Akkurt-Kurnaz vd., (2017) ziyaret öncesinde müzenin internet sayfasının incelemesi ve belgeselinin izlemesini önermiştir.

Sonuç olarak, sınırlı bir örnekleme dayanan bu bulgular, hüznün turizmi kapsamındaki müze deneyimlerinin öğretmen adaylarının geçmişte yaşanan olayları anlamlandırmalarına, tarihsel farkındalık geliştirmelerine ve empati kurmalarına katkı sağlayabilecek bir potansiyel taşıdığını göstermektedir. Öğretmen adaylarının Ulucanlar Cezaevi Müzesini yalnızca tarihi bir mekan olarak değil, aynı zamanda özgürlük ve adalet gibi değerlerin anlamlandırılmasına olanak sağlayan bir öğrenme ortamı olarak değerlendirmeleri dikkat çekicidir. Bu açıdan müze deneyiminin, öğretmen adaylarının tarihsel olaylara farklı perspektiflerden bakmalarını ve geçmişte yaşanan olayları öğrencilerine aktarırken daha anlamlı ve deneyim temelli öğrenme süreçleri oluşturmalarını destekleyebileceği düşünülmektedir.

5. ÖNERİLER

1. Sosyal bilgiler eğitiminde, hüznün turizmi kapsamında değerlendirilen müzelerin öğrencilerin tarih bilinci ve empati becerilerinin geliştirilmesinde kullanılmasına yönelik okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlenebilir.
2. Müze ziyaretlerinin daha etkili hale getirilmesi amacıyla ziyaret öncesi hazırlık ve ziyaret sonrası değerlendirme etkinlikleri içeren uygulamalar geliştirilebilir.
3. Öğretmen adaylarının hüznün bölgelerine yönelik ilgisini artırmak amacıyla çeşitli projeler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

Alaeddinoğlu, F. & Aliağaoğlu, A. (2007). Savaş alanları turizmine tipik bir örnek: Büyük Taarruz ve Başkomutan Tarihî Milli Parkı. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 18(2), 215-225.

Altındağ Belediyesi (2025). Ulucanlar Cezaevi Müzesi, 81 yıllık bir bellek. https://altindag.bel.tr/?ref=xranks#!ulucanlar_cezaevi_muzesi

Aliağaoğlu, A. (2004). Sosyo-kültürel miras turizmi ve Türkiye'den örnekler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(2), 50-64.

Aliağaoğlu, A. & Çiltepe, F. (2020). Kömür ve ölümün buluştuğu yer: Hüznün turizmi açısından Soma maden faciası. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 131-150.

Aslan, S. (2015). Prison tourism as a form of dark tourism. *Journal of International Social Research*, 8(40), 600-608.

Avcıkurt, C. (2007). Turizm sosyolojisi: Turist-yerel halk etkileşimi. Detay Yayıncılık.

Aylan, S. & Kaya, İ. (2020). Bir hüznün turizmi destinasyonu olarak Ulucanlar Cezaevi Müzesi ziyaretçilerinin elektronik yorumlarının içerik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 488-504.

Baranaydın, D. (2016). Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında karanlık turizm: Yerel turistlere yönelik bir araştırma [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Barton, A. & Brown, A. (2012). Dark tourism and the modern prison. *Prison Service Journal*, 199, 44-49.

Barton, A. & Brown, A. (2015). Show me the prison! The development of prison tourism in the UK. *Crime, Media, Culture*, 11(3), 237-258.

Bayrak, V. (2023). Alternatif turizm çeşitleri ve bölge ekonomisine etkisi; Hatay örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İskenderun Teknik Üniversitesi.

Bayraktar, Y., Bayram, İ. & Oral, S. (2024). Hüznün turizmi ziyaretçilerinin deneyimlerine yönelik stratejik deneyimsel modül fenomeni bağlamında bir değerlendirme: Ulucanlar Cezaevi Müzesi örneği. *International Social Mentality and Research Thinkers Journal*, 7(45), 1074-1088.

Bayram, İ., Oral, S., Erdoğan, T. & Bayraktar, Y. (2021). Hüznün turizmi kapsamında seyahat eden bireylerin motivasyon düzeylerinin incelenmesi: Ulucanlar Cezaevi Müzesi örneği. *International Social Sciences Studies Journal*, 7(80), 1144-1155.

- Belli, S. & Özdemir, E. G. (2018). 1. uluslararası turizmde yeni jenerasyonlar ve yeni trendler kongresi. B. Zengin (Eds.), Sinop Cezaevi'nin hüznün turizmi çerçevesinde incelenmesi: TripAdvisor örneği (s. 117-127). Bildiriler Kitabı-Proceeding Book.
- Beştepe, N. E. (2017). Resim iş öğretmenliği programında müze eğitimi ve uygulamaları dersinin işlevi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12(2), 77-86.
- Bulut, Ü. & Atilla, U. (2017). Müze eğitiminin çocuğun görsel sanatlar eğitimine etkileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 705-714.
- Buran, A. (2015). Nitel araştırmada veri toplama. F. N. Seggie & Y. Bayyurt (Eds.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları içinde* (s. 43-58). Anı Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Akademi.
- Candan, T. K. (2011). Ulucanlar Cezaevi Müzesi: Toplumsal bir düş. *Bülten Dergisi*, 86, 29-37.
- Chen, S. & Xu, H. (2021). The moral gaze in commercialized dark tourism. *Current Issues in Tourism*, 24(15), 2167-2186. <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1828309>
- Çetinsöz, B. C. (2017, 18-20 Mayıs). Karanlık (dark) alanları ziyaret eden yerli turistleri motive eden etmenler: Ankara Ulucanlar Cezaevi Müzesi'ne yönelik bir içerik analiz [Bildiri sunumu]. II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu, Alanya.
- Çelik, A. (2017). Hüznün turizmi üzerine bir derleme. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 41-55.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel yöntemler (geçerlik ve güvenirlik). Y. Dede (Çev.), *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları içinde* (s. 183-214). Eğiten Kitap.
- Doğanay, H. (2001). Türkiye turizm coğrafyası. Çizgi Kitapevi Yayınları.
- Doğaner, S. (2013). Türkiye kültür turizmi. Doğu Kitapevi.
- Foley, M. & Lennon, J. J. (1996). JFK and dark tourism: A fascination with assassination. *International journal of heritage studies*, 2(4), 198-211.
- Gürleyen, T. (2019). Miraslaştırma ve anma biçimlerinin karanlık yüzü: Kolektif belleğin bağlamından koparılması. *Universal Journal of History and Culture*, 1(2), 79-99.
- Kaleli, C., Özlü, T. & Zorlu, K. (2020). Ziyaretçilerin kara turizm destinasyonlarını ziyaret etme motivasyonları üzerine ampirik. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 87-107.
- Kalyoncu, E. (2024). Sosyal bilgiler dersinde müze eğitimi etkinlikleri kullanılmasının akademik başarı, tutum ve öğrencilerin afet bilinci düzeylerine etkisi: Taşkın Müzesi örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- Karataş, M. (2023). Turistik ürün çeşitlendirmesi açısından gastronomi turizminin geliştirilmesine yönelik bir araştırma: Kapadokya örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Kılıç, B. & Akyurt, H. (2011). Destinasyon imajı oluşturmada hüznün turizmi: Afyonkarahisar ve Başkomutan Tarihi Milli Parkı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 209 - 232.
- Kurnaz, H. A. (2019). Hüznün turizmi kapsamında “korku evleri” üzerine bir araştırma. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(17), 234 - 248.
- Kurnaz, H. A., Kurnaz, A. & Tatlıoğlu, C. (2017). Hüznün turizmi destinasyonlarına bir örnek: Ulucanlar Cezaevi. *Eurasian Academy of Sciences Social Science Journal:UKTM*, Özel sayısı.
- Oktayer, N., Susam, N. & Çak, M. (2007). Türkiye'de turizm ekonomisi. İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

- Özal, G. (2017). Ulucanlar kapalı cezaevi ve müzeye dönüşüm sürecinin analiz edilmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atılım Üniversitesi.
- Pash, M. M. (2020). The case of dark tourism in Turkey. İ. Yazıcıoğlu, Ö. Yayla, A. Işın, & T. Çetin (Eds.), *Tourism and hospitality studies içinde* (s. 155-166). Peter Lang Grup AG.
- Pekin, F. (2011). Turizmin Türkiye’deki yeri. K. Koçak (Eds.), *Çözüm: Kültür turizmi içinde* (s. 69-132). İletişim Yayınları.
- Ross, J. I. (2012). Touring imprisonment: A descriptive statistical analysis of prison museums. *Tourism Management Perspectives*, 4, 113-118.
- Ševčenko, L. (2016). Prison public memory in the era of mass incarceration. *American Quarterly*, 68(3), 823-834.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2016). Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri. Anı Yayıncılık.
- Stone, P. R. (2006). A dark tourism spectrum: Towards a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 54(2), 145-160.
- Şengül, S., Genç, K. & Türkay, O. (2020). Her şeyin turizmi (mi?): Turizm çeşitlerini isimlendirme problemi. *Journal of New Tourism Trends*, 1(1), 14-21.
- Şimşek, M. (2021). “Karadeniz’in Çanakkale’si” Harşit vadisi savunmasının hüznün turizmi bağlamında incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(2), 379-388.
- Taşalan, B. (2024). Turizmden bağımsız arzların turizm potansiyeline yönelik değerlendirilmesi: Çankırı üzerine bir alan araştırması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi.
- Tokgöz, F. (2024). Sosyal tarih yazımında hapisane müzelerinin yeniden yorumlanması: Yassıda örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Uluslan, Y. (2009). Alternatif turizm çeşitlerinin turizm potansiyeline etkisi: Konya örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Yalçınoglu, P. (2013). Kelimelerin uçmasını sağlamak: Görüşme yoluyla anlamak. A. Ersoy & P. Yalçınoglu (Eds.), *Nitel araştırmaya giriş içinde* (s. 139-189). Anı Yayıncılık.
- Yıldız, Z., Yıldız, S. & Aytemiz, L. (2015). Kara turizm, terör turizmi ve Türkiye potansiyeli. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 390-407.
- Yılmaz, H. & Eşitti, B. (2023). Destinasyon pazarlama, destinasyon çekiciliği ve turizm gelişimi aracı olarak hüznün turizmi: Ankara ili örneği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 26(1), 65-90.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.
- Yücesoy, S. (2018). Turistik bir ürün olarak keder turizmi: Müze hapisaneler örneği [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.